

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

35. Chrysostomi Popularitas.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

quod etiam apud lapides quidam, & statuas: passim sunt. Cauet plura dicere, & quae de factu s. amoribus adolefcentum narratur ab historici- cis, enarrare.

Vtitur plerumq. vocum Hebraicarum in- terpretatione, ex qua commode sensus in su- am rem elicit, vt in illo loco Genesios, cum Cainum, qui perpetuo tremore multatus est, in naid habitasse sacra historia dicat, recte *vidi* interpretatur *σάλον*: *ἦν* enim est *mouere*. Et in homilia de mutatione nominum, vocem Edem dicit significare *ἦν παρδένον*. Quod su- mit opinor ab *ἦν ἦν*. Inde iubet responde- ri Iudaeis, quoties perierint *quomodo virgo pe- perit? Vos vero dicite, quomodo terra virgo tot, & tanta germina profuderit?* At verò in psal- morum enarratione frequenter textum He- braicum consulit, & explicat, ex quo conijcas illum Graecae, & Hebraicae linguae peritum fuisse.

In cap. 1. Genes. homil. 4.

Nec ignarus quidem fuit Philosophiae, quan- quam eius de caelo, & sideribus sententiam multi vellicarunt, cum dicat homil. 4. in Ge- nesios, vnum tantum caelum esse. *ἢς ἂν οὐν λοιπὸν μετὰ τὴν τοσαύτην διδασκαλίαν ἀνάσχοιμι πῶς ἀπλῶς ἢ οἰκείας διανοίας φησι: ὅτι βουλομένων, καὶ ἀπειραντίας τῆς θεῆς γράφει πολλοὺς οὐρανοὺς λέγειν ἐπιχειροῦντων.* Scio hanc sententiam excu- sari à D. T. in 1. q. 68. art. 4. quasi hæc à Chry- sostomo contra hæreticos quosdam, ac Philo- sophos dicta sint, qui extra hunc totum fide- reum globum, alios sideres caelos, & mundos esse tradiderunt. Verum Chrysofomi senten- tiam sine vlllo interpretationum flexu nudè ac- ceptam de vno caelo liquido, multi quoque doctissimi viri nunc defendunt.

Alij eius in Genesios interpretatione sim- plicem quandam dicendi rationem arguunt, quod mirificas illas Origenis *Ἰστορίας* non ha- beat, sed præclarè Chrysofostomum ab istis. Censuribus vindicat Photius, cum dicat eum, cum ad Mosaicæ narrationis simplicitatem respexisset, maluisse, salutaribus documentis, consulere, quàm in tempestiuus theorijs præ- ter institutum luxuriare.

Quamobrem eadem de causâ grauioribus Theologicarum rerum quæstionibus abstinet, quamquam sublimem quoque eum in huius- modi argumentis fuisse libri de incompre- hensibili Dei natura declarant. Quod si quæ- dam inibi dixerit, quæ videntur Theologo-

rum sententijs repugnare, vt cum in tertio ait, Deum non videre, sed *συγκατάβασι*, minime mirum est, si in tanta rerum obfcuritate, cum nondum tot ingeniorum, & scholarum lumen accessisset, Patribus nonnunquam aliqua mi- nus accurata exciderint: Quamquam scio à grauissimis viris defendi Chrysofostomum qua- si non negatit, Dei essentiam ab Angelis vide- ri, sed ipse satis clarè his verbis, quid sentiret, aperuit. *Καίτοι γὰρ ὁ θεὸς αὐτὸ ἀκρατὸν ἔργον το φῶς, εὐθὺς αὐτῶν ἐκτραφὴν τὴν οὐσίαν, quid ἔλλα συγκατάβασις ἢ τὰ ὀρώμενα.* Quan- quam non ipsam meram videbant lucem: Sed quæ videbant, condescensus erant (inquit de Angelis.) Mox quid sit illa *συγκατάβασις*, ne quis dubitare possit, explicat: *ὅταν μὴ ὡς θεὸν ὁ θεὸς φάνηται, ἀλλ' ὡς διακόσμος αὐτὸν διαφῆ νοίος. τὸ ἕσθη οὐτως ἐκστῶν δ' ἐκείνῃ, ἐπιμετρεῖται τῆ ἡν ὀρώντων ἀδινεία τῆς ὀφείας τ' ἐπιθεῖται.* Quid nomen hoc con- descensus significat? Cum Deus non vt est, se ostendit, sed quoad videre is potest, qui aspe- ctum eiusmodi meruit, catenas ad infirmita- tem videntis suam representationem meretur ac temperat, condescendere illum tantisper di- cimus, & eiusmodi rem condescensum nomi- namus. Et ibidem, *τὰς ἀνά διακόσμου ἀδελφότητες, ὁ θεὸς καὶ ταῦτα συγκατα- βάσει.* A Superis quoque virtutibus quan- quam condescendens non conspicitur. Idem asserit Theophylactus in illud Ioannis, *Deum nemo vidit vnquam*, & Theodoretus in dialo- go, quod Deus sit immutabilis, sed omnium scholarum vox exclamat.

Popularitas Chrysofomi.

C. A. P. V. T. XXXV.

Chrysofomi præcipua virtus est admi- rabilis quædam popularitas sermonis, quam virtutem diximus maximorum oratorum esse, eamque si modo perfecta fuerit, ex consummata eloquentia, prudentia, dexte- ritate, & felicitate quadam ingenij profuere. Eius autem perfectionis hæc in Chrysofomo sunt indicia: Primum suæ orationis mensu- ram auditorum aures ratus, totum se homi-

NUM.

sunt utilitati quam familiarissime accom-
modat. Itaque abstrusas, & sùbriles quæ rō-
nes de Prædestinatione, Gratia, & libero Ar-
bitrio, vel consulto omittit, vel si quid hu-
iusmodi disputandum, quam commodissimè
ad populi captum facit, in moralem sensum
totum ferme se coniecit. & libenter in istis
questionibus exspatiatur. *Neminem laedi pos-
se nisi à semetipso, Nolle omnia scire, summam
sapientiam esse, Eleemosynam esse, autem omni-
um quaestuosissimam. Melius esse iniuriam pati,
quam inferre. Ignominiam esse huius mundi glo-
riam. Maximum fieri ex miseris, & calamita-
tibus lucrum. Mortem esse vitam meliorem, & si
quæ sunt similia, hæc arripit argumenta, hæc
inculcat, hæc varijs condimentis aspergit, vt
vetera videantur nouitatis quadam gratia re-
floretere.*

Dispositio
unctionū
Chryso-
stomi.

Dispositio eius duas ferme partes continet,
quarum vna est ἱστορικὴ, enarratiua, qua sa-
crarum literarum sensus germanè, & apposi-
tè explicat. Altera est κηρικὴ, quæ moralem
dissertationem complectitur, & si res exigat,
adhibet tertiam παρακλιτικὴν, qua animi audi-
entium ad doctrinæ satus accipiendos præpa-
rantur.

Elocutio autem talis est qualem diximus,
non squallida quidem, & strigosa, sed facilis,
moderata, pudica, Ecclesiasticis rebus per-
quam accommodata, non habet sententiarum
argutias, non Poetarum sales, non facietias,
& iocos disertorum, sed affectum paternæ
charitatis, & vim quandam ex abdito ferientem.

Multus est autem in figuris popularibus,
quales sunt dialogismi, & percontationes, &
suspensiones. Ideo crebro repetit: *Quidnam
hoc rei est? Quorsum autem ista? Libenter in-
terrogarem eos, qui hæc non credunt, & multa
his affinia. Interdum habet aliqua prouerbia
non affectata quidem, sed appolita, eaque fa-
miliaria, vt in Matth. 84.*

Vt, *centum viros unum pauperum spoliare
non posse: & homil. 21. in acta, ne ipse quidem:
Homil. 21. ad Ephesios, si enim Ethnicis tribo-
lares quidam viri, & Canes tribolarem am-
plexi Philosophiam: & hom. 1. de Lazaro, affectu
illud quod ait communiter etiam iactari in
theatris, Hippodromis, & officinis. Vnum fa-
ctum unum, Duo facta nihil.*

Verum ceteros omnes Ecclesiasticos scri-
ptores similitum crebritate, copia, facilitate
humani animi tractatione, longe superauit,

atque vt pauca ex multis libemus, homil. 42.
ad populum Antiochenum, quomodo animæ
curam oporteat habere, quum homines vult
hortari ad temperantiam canum exemplo,
qua arte hoc facit?

Si quis (inquit) conuiciando nobis dixerit,
Canis, dolemus: nobis autem ipsis ipsi contu-
meliam inferentes non verbo, sed opere: nec
tantum impendentes animæ curam, quantam
canibus, nihil graue nos pati existimamus. Vi-
detis quantis sint omnia tenebris plena? Quod
canum curam habent, ne plus quàm expedit,
impleantur, vt veloces sint, vt venatici, dum fa-
me premuntur, & esurie: se vero non curant ne
mergantur in crapulam: Et bruta quidem tem-
peranter agere docent, ipsi vero in brutorum
feritatem degenerant.

Canum
exemplum
vt ampli-
ficatur à
D. Chry-
sostomo.

Aenigmata loqueris (inquit) & vbi bruta. *Homil. 42.
temperanter agunt: An quælo, num tibi vi-
detur opus esse temperantiz, cum canis famis
moderetur, qui postquam venando aliquid ce-
perit à præfenti se continet esca, & appositam
cernens mensam, licet vt gente fame, Domi-
num expectat?*

Reuertemini vosmetipsos, vestros docere
ventres ita philosophari: non est vobis excu-
satio. Cum brutæ animanti tantam inlerere
Philosophiam possis, multò magis tibimetipsi
non poteris? Quod enim hoc humanæ sit curæ,
non naturæ, patet; alioquin omnes hoc habere
canes oportebat, sitis igitur canibus non in-
feriores. Vos me cogitis illinc exempla sume-
re, nam ex cælestibus quidem oportebat: sed
quoniam si dixerò, vos dicere soletis eos &
magnos esse, & nihil ad vos atinere: propte-
rea dico cælestium nihil. Nam, & si Paulum
commemorauerò, statim dicitis eum fuisse
Apostolum, propterea Paulum taceo: sin ho-
minem dixerò, dicitis hoc illum potuisse, id-
circo nec hominem referò, sed bestiam, &
bestiam quæ hoc à natura non habeat, ne re-
spondeatis quod à natura, non industria
efficit. Et quod admiratione dignum, volun-
tate sit non canis propria, sed cura tua: Non
quod fatigatus sit, non quod cursu distractus,
non quod proprijs cepit laboribus, computat,
sed his omnibus posthabitis, Domini præ-
ceptum custodit, & ventre superior efficitur:
nec id vlli dubium: expectat enim vt laude-
tur, expectat vt maiorem mensam assequa-
tur. Dic itaque tibimetipsi: Canis spe futuræ
voluptatis præsentem contemnit, tu vero non

Homil. 42.
ad Pop.
Antioch.

Et h h h h. 3. vis fu-

vis futurorum bonorum ſpe, præſentia contemnere?

Sed ille quidem nouit, quod ſi intempere, & præterquam Domino uideatur, illum cibum guſtauerit, & ipſo priuabitur, & diſmenſum non accipiet uerbera pro cibo ſumpturus. Tu uero nec hoc intelligere potes; & quod ex conſuetudine didicit ille, hoc ex ratione tu non perficis.

Vides ut in iſtis ludis miti ut ſolet popularitate, & cum familiariter quidem dicat, non recipit tamen humiliter, ſed non caret oratio ſuis aculeis, ſua vi, ſuis luminibus, ex quibus poſſis Chryſoſtomum agnoſcere. Eſt præterea maxime popularis in depingenda ſuis coloribus ciuili uita, ex quo genere eſt illud quod habet de moleſtijs matrimonijs.

*Matrimo-
nij ardua.
De Virgin.
c. 17. to. 62.
Huius ſi-
gura ex-
emplum.
ex eo poſſi-
ſimum
auctore li-
buit affer-
re, ut no-
tares le-
ſor, quam
ſagax in
inuenien-
do, quam
denſa in
urgendo,
quã ſuſu-
in expli-
cando,
quam to-
ia oratio-
ne vege-
tus, acer
figuratus.
Habet hu-
ius quoq;
loci inſig-
niam
Hugo li. de
nuptijs
Carnal.
c. 2.*

Sed enim ſi placet, his omniſis, quæ à natura matrimonio tributa ſunt, neque à quoquam uolente, nolente, uitari poſſint, in præſentia perlutremus. Quænam ea ſunt? dolores partus. Imò uero altius orationem reputamus, quæ matrimonium antecedit, quantum faſ eſt, cognoſcãmus. Nam accuratè ſoli experti callent. Adeſt ſponſaliorum tempus: itaque protinus cura anceps atque uaria, quæ uirum habitura ſit, an obſcurum, an infamem, an peruicacem, an fallacem, & arrogantem, an audacem, an zelotypum, an putidum quempiam, an bardum, an improbum, an durum, an imbellem. Hæc enim omnia nuptas conſequi non eſt neceſſe. Quippe cum nondum certum ſit quem ſit ſortitura, ſed adhuc ſpes, & uota pendeant, animus omnia pauet, ac formidat, neque horum quicquam eſt quod non cogitet. Sin dicat aliquis eam expectantem contraria latari etiam poſſe: ſic habeto non tam nos bonorum ſpem ſolari, quàm malorum metum augere. Nam bona demum cum certo ſperantur, uoluptatem pariunt, mala, ubi uel ſuſpicio ſit, extemplo mentem concitant ac perturbant. Ut enim mancipia de futuris heris incerta, animo quieteſcere non poſſunt: ita uirginum mens, ex quo facta ſponſio eſt, fluctuantis nauigij ſimilis eſt, paſcentibus in dies alios retinentibus, alios exigentibus. Nam heu uictorem proci, hodie gratia uincit alius, & hunc riuſum exturbat alius. Quin plerumque in ipſo matrimonijs tanquam limine, qui ſponſus ſperetur, uacuis manibus diſcedit, puella à parentibus inſperato cuidam tradita. Nec fœminæ ſolum, ſed uiri acerbis curas habent. In hos namque

perquirere eſt, in illius quæ aſſidue intras concluda teneatur, morem atque formam quo pacto animaduertas? Atque hæc quidem intra ſponſalia. At ubi iam præſto eſt matrimonijs tempus, creſcit ſolitudo, ac uoluptate maior metus eſt, ne ex eo ipſo uespere ingrata, multò expectatione deterior uideatur. Etenim initio laudatam, poſt contemni ferendum eſt: Ceterum carceribus, ut ſic dicam, cum ſatietas teneat, ea quando uquam ſuſpici poterit? Neque hic mihi illud commemorato. Quid uero ſi fors lepida ſit? nam nec ſic quidem cura hæc ſoluta, & libera eſt: Multa enim corporis uenustate admodum illuſtres uiros ſuos capere nequiverunt, quin ſe præterirent, alijs longe ſe inferioribus addicere. Iam ea etiam cura expedita, alia riuſum moleſtia ſuccedit, in dotis peſatione, fœcet quippe quaſi det gratis, haud ſane comiter reddit; tum ſponſus, ut quitoram pecuniam numerari cupiat, cum uerecundia exigere cogitur, noua nupta hæc patris pertugueſatione pudefaſta, uirum quouis improbo debitore magis pertimeſcit, quæ mitto in præſentia. At enim cura hæc ſoluta, continuo aut ſterilitatis metus ingruit, aut nimia fecunditatis anxietas: neque horum adhuc quoquam explorato, utramque in partem iam inde ab initio timetur. Quod ſi breui uerum geſtat, riuſum cum lætitia terror; nihil eſt enim matrimonijs bonorum, timore uacuum: terror, inquam, ne abortu incidente, & quod conceptam eſt, intereat, & grauida in extremum diſcrimen ueniat. Sin multum temporis interſit, fœmina hiſcere non audeat, quaſi ſit arbitra ipſa pariendi. Porro autem partus momento impendente, uerum tanto iam tempore aſſiſtatum, dolores diſtumpunt ac diuellunt: qui uel ſoli omnem matrimonijs uoluptatem extinguant. Quin & alix deinceps curæ eam ſollicitant. Etenim miſera, & ærumnoſa puella, eſt uehementiſſime his cruciatibus diſtenta, nihilo his minus formidat, ne pro perfeſto, & integro, uitiouſus atque mutilus iufans prodeat, ne pro mate fœmina: Neque enim hæc eas ſollicitudo leuius tum quàm dolores exercet: quæ non modò in quibus noxam committant, ſed etiam in quibus abſint à culpa. in his non minus quàm in illis uiros metuans: in eaque tempeſtate ſalutis ſuæ ſtudio omiſſo, ne quid uiro accidat ingratum, uerentur: iam edito in lucem infante, ac poſt primos fratim uagitus, alix riuſum curæ excipiunt, incolumitatis atque educationis. Si indole eſt liberali, & ad uirtutem

tatem comparata, iterum in metu parentes, ne quid sinistra patiatur, ne immatura morte obeat, ne in vitium aliquod degeneret. Nam non solum ex improbis probi, sed etiam ex probis improbi ac flagitiosi fiunt. Quorum si quid eueniat inuitum, intolerabilius malum est, quam si hæc ab initio contigissent. Sin omnia in eo præclara, fixaque permaneant, num mutationis timor assidue præsto est, parentum animos versans, magnamque voluptatis partem eripiens? At nõ omnibus maritis fas est liberos habere, itaque mihi aliam rursum anxietatis causam narras. Quare si & susceptis liberis ac non susceptis, & probis ac flagitiosis, variis doloribus atque cutis continentur, vnde iam porro suauissimam coniugum vitam vocabimus? Iam si domestici concordem vitam exigant: formido erit, ne irruens mors voluptatem dissipet. Imò verò non formido erit, neque id malum duntaxat metuendum fuerit, sed omninò necessitas erit aliquando euenire. Nemo enim poterit vtrumque extinctum vno die ostendere. Quod si non contingat, quod superest, necessitas erit vel morte acerbiorem vitam sustinere, seu diu eum ea conuenit, seu parum. Nam ille quo magis periculum fecit, eo maiorem habet dolorem, longa quippe consuetudo intolerabile dissidium facit: hic primumquam amorem delibauerit, feruente adhuc desiderio, ea spoliatus, id ipsum vehementius luget, atque ex contrarijs causis eadem vterque miseria tenetur.

Quid iam dicam: quæ interim incidunt molestias, diurnas peregrinationes, angores, & angonibus coniunctos morbos? Quid hoc ad matrimonium (inquit) & quidem certè multæ sæpè eius causa valetudinem contraxerunt. Iniuria enim affectæ, & irritatæ, partim mœrote, grauem febrem concitarunt. Ac quantumuis eo præsentem nihil eiusmodi patiantur, sed facili perpetuò vrantur, peregrè profectionibus in ea mala rursum coguntur.

Sed hæc omnia missa faciamus, nec vilius matrimonium culpemus:
at non æquè crimen es-
sugere possunt.

* *

*Chrysofomi quoque sacrum os post
mortem loquutum, & e-
ius mortis glo-
ria.*

C A P V T XXXVI.

Sed beatum illud os (dices) inter diuinitæ exilij molestias indignissima morte oppressum conticuit. O fortunata mors, quæ ipsi triumphorum fuit principium! Quod enim, amabo, spectaculum toto terrarum orbe sol vniquam vidit illustrius, quàm cum sanctissimi viri corpus singulari Theodosij Imperatoris religione Constantinopolim reportatum est? ferebatur preciosissimum mundi pignus totius vrbs vel humeris, vel studijs, & tot ei erant sepulchra, quot hominum pectora, quanquam non sum vsus verbo, quo debui: neque enim ei vllum vnquam sepulchrũ fuit, cuius certa fuit semper immortalitas. Redibat ab exilio tamquam ex virtutis suæ teatro, pene adhuc viuus & spirans, nondum enim extinctus videbatur ardor oculorum, nondum astrita frontis grauitas, nondum lingua cælo altior plane conticuerat. Totus erat etiam in mortuo Chrysofomus. Et quæ antea exulem loca sine lachrymis videre non poterant, eadem ingenti scenore lætitiæ videbant triumphantem, quacumque sacra inferebatur reliquiarum theca, hic inundantium populorũ multitudo, hic incredibiles plausus mortuo, hic pompæ, hic supplicia, hic suauissimæ carminum modulationes, hic reudentes florum elegantia, hic exquisitissimi odores. Interea flammis omnia collucere, quasi cælum suis distinctum sideribus defluxisset in terras, Dies, & noctes non tam suis ardere luminibus, quam frequentia cereorum, oppleri vias, omnes vno agmine concurrere, mixtos diuitibus pauperes, iuuenibus senes, pueris matronas, non sexum, non valetudinem retardare quemquam, ægrotos ipsos ad hoc spectaculum tanquam ad salutis portum deferri, satis se vixisse existimabat, qui huiusmodi mortuum viderat. At vero postquam ad regis vrbs muros ventum est, Tum prostrum naues ornatu cultuque apparatus

emica.